

FØRSTE HALVBIND - 1908

VEJLE-AMTS-AARBØGER
UDGIVNE AF
VEJLE-AMTS-HISTORISKE-SAMFUND

LEHMANN & STAGE - KØBENHAVN

FRA STARUP SOGN.

Ved POUL LINDHOLM,

Ågård.

II.

Overenskomst mellem Starup bymænd angående deres kohave.

I SIN BOG »Et levnetsløb« (2. del side 37) omtaler professor Fr. Hammerich »et brevskab af 1739«, som er underskrevet af samtlige lodsejere i Starup by. Af dette »brevskab« er det lykkedes mig at opdrive et eksemplar, sikkert det eneste, der findes, hos gårdejer Hans Jørgen Jakobsen i Starup, og da det forekommer mig at have en vis kulturhistorisk værdi, skal jeg her gengive det for »Årbøgernes« læsere.

Jeg gengiver det ord- og bogstavret, da det også i sproglig henseende er ret interessant. Ikke blot giver det et indblik i datidens stavemåde og dens uregelmæssige brug af de store bogstaver, men det bruger også en del ord, som er aldeles fremmede for det 19. og 20. hundredårs Dansk og kun sjældent træffes i det 18. hundredårs, men derimod hyppigere i de to foregåendes; således: *bortminde* (= få bort med det gode), *forslet* (= jordstykke, på hvilket der slås hø), *ertappes* (= gribes), *tilfinde* (= dømme til*). Værd at lægge mærke til er det også, at man stadig bruger det tyske »noch« i stedet for det danske »endnu«,

*) Kalckars Ordbog.

samt at forstavelsen i »oktober« erstattes med tallet 8, og forstavelsen i »Christen« stundom med Kristus-monogrammet X.

Hvem der har opsat og skrevet dokumentet, ser jeg mig ikke i stand til at meddele. Det exemplar, jeg har, der er en kopi, men samtidig med originalen, er skrevet med en fast og smuk hånd, og alle underskrifterne, med undtagelse af sognepræstens, er skrevet med samme hånd som dokumentet.

Anno 1739 Torsdagen Dend 2. 8toibr. Haver vj Underskrevne Samtl: Starup Byemænd og Lodseyere ved tagen, Sluttet, og med hverandre indgaaet og samtykt vores Koedrift eller Koehauge Angaaende som forhen allerede indgiærdet og jndhægnet er, Hvilke paa følgende Maader herefter saaledes skal forblive som følger.

1. Skal Indhægingen begynde fra Ammitsbøl Skov og til Anders Pedersens Skifte, kaldet Mikkels May Skifte i Vester Skov, som forhen til Koehauge haver været udlagt,
2. Skal bemeld^{te} Koehauge holdes i fred med forsvarelige Grifter og Giærder Aarlig 8te Dage førend Philippi Jacobi dag, hvis Grifter eller Gierder som da ey Døgtig befindes bøde til Byen 8 β.
3. Maa ingen indsætte nogle Creature, førend Samtl: Lods-Eyeres samtycke, hvo derimod forser sig bøde til Byen 8 β til de Fattige 8 β: hver gang nogen betreffes at have indslaget Qvæg.
4. Saasom vi trende Mænd Navnlig Mogens Jacobsen Jens Jversen og Christen Pedersen haver hver lod til 9 Kiør og vi ingentiider selv kand have saa

mange Kiør at vi kand opfylde vore loder, saa bliver fra Enhver af os forbem^{te} 3de Mænd Trende Koeloder bortmindet Eendeel for Eng og Jord og Eendeel for Penge til Efterskrevne Naboer. Og bliver da enhver Lods-Eyeres Lod i bem^{te} Koehauge som følger.

Sogne Præsten lod til	4 Kiør
Jacob Haar lod til	3 Kiør
forbem ^{te} Mogens Jacobsen lod til	6 Kiør
Jens Nielsen Kiøbmand og Hans Pedersen Fisker begge lod til 6 Kiør, nok bekom̄er de lod til Een Koe af bem ^{te} Mogens Jacobsen hvorfor betales Aarlig 1 Mk. 8β bliver saa begge deres loder	7 Kiør
Peder Nielsen og Hans Nielsen begge lod til 4 ^{re} Kiør nock bekom̄er Enhver af dem lod til Een Koe af fornefnte Mogens Jacobsen hvor for Een hver af dem Aarlig betaler 1 Mk. 8 β, er 3 Mk. bliver saa begge deres loder..	6 Kiør
Forbem ^{te} Jens Jversen lod til	6 Kiør
Anders Pedersen lod til 2 Kiør Nock bekom̄er lod til 2 ^{de} Kiør af Jens Jversen hvor for betales 3 Mk. Aarlig bliver saa Anderses lod i bem ^{te} Koehauge	4 Kiør
Jens Nielsen Brødsgaard lod til 4 ^{re} Kiør Nock bekom̄er lod til Een Koe af fornevnte Jens Jversen hvorfor Jens Jversen nyder aarlig Et stycke Eng kaldet Knifs-mad bliver saa Jens Brødsgaard lod	5 Kiør
forbem ^{te} Christen Pedersen lod til	6 Kiør
Jørgen Jensen lod til 2 ^{de} Kiør, Nock bekom̄er lod til Een Koe af fornævnte Christen Pedersen hvor for Christen Pedersen nyder et Engskifte aarlig i Varmkiær og et forslæt Synder	

enden for Toftdeels Agger bliver saa Jørgen Jensens lod	3 Kiør
Jens Jørgensen lod til 4 Kiør nock bekom̄er lod til Een Koe af bem ^{te} Christen Pedersen, hvorfor Xsten Pedersen nyder aarlig Een forslet for Store toft-højs Agger noch en forslet for Toftdeels agger, den Synder ende bliver saa Jens Jørgensens lod	5 Kiør
Niels Sørensen Kyed lod til 5 Kiør nock bekommer lod til Een Koe af forbem ^{te} Christen Peders. hvorfor aarlig betaales Mk. 1 8 β bliver saa Niels Kyeds lod	6 Kiør
Mads Christensen lod til	2 Kiør
Jver Andersen lod til	6 Kiør
Clemend Jensen lod til	2 Kiør

Tilsammen 71 Kiør

5. Hvilke forskrevne Kiør skal indsættes naar vedtagen bliver og maa ingen indsætte Bæster, Stude eller andre Creaturer, hvo der imod gjør bøde 2 Mk. til Byen og 1 Mk. til de fattige.
6. Mens dersom nogen icke haver sin fulde lod af Kiør, maa han i steden for hver Koe indsætte 2de Ungnøds Qvier.
7. Belangende Koevagten da skal af hver 2de Kiør i omgang forskaffes Et Døgtig hielp hvilken med Hyrden skal ved Kiørene have opsiun hvo de forsøm̄er bøde til Byen 1 Mk.
8. Befindes nogen at indsætte noget Creatur over sin lod, da bøde de Een Mk. til Byen første gang Anden Gang Dobelt.
9. Det antal af Kiør, som Koehaugen er Anslagen for efter hver Lods-Eyeres lod og Andeel, maa ingensinde for * Hverken for skienck eller

*) Ulæseligt.

- Gave, med mindre samtlige Lods-Eyere, udj Een høy fornøden sag, saadant skulle bevilge.
10. Skulde og nogen tilfordriste sig sine Egne eller andres Gærder at opbryde og Hjemføre, og det dennem overbevises, eller ertappes, bøde til Byen 3 Mk., til de fattige 2 Mk. og der foruden betale Gærddet efter Danne-Mænds sigelse.
 11. Naar Kiørene, efter at høet er indavlet, indslaaes i Afgrøden da skal af hver 2de Kiør skaffes Een Hielp til Hyrden udj omgang, fra den Dag at regne, som Kiørene i Afgrøden indslaaes, og til at forekomme ald tvist da skal eftersees og telles hvor meget Eenhver indslaar hvor med Hyrden skål have god indseende, og tilkiende give hver mands qvæg. skulde nogen udeblive og icke sit visse bud fremsende da bøde han til Byen 1 Mk.
 12. Disse ovenbem^{te} Strafbøder, som nogen maatte tilfinde skal ingen sinde forødes til Drick eller nogen Ufornødenhed, men enten Deeles efter Hartkorn eller og anvendes til Byens fælleds Støtte. og ville vi at alle disse foreskrevne Poster i alle Maader skal holdes og efterkomēs, til Hvilken ende vi dette med Egne Hænder og Navne Mærker underskriver, og ville vi underdanigst og alleydmygst have vores Gunstige Høye Øvrighed ombedet de dette med os til Vitterlighed ville behave (sic!) at underskrive.

Datum Staarup ut Supra.

Johan Ottho Solthou

Jacob Haar nu Holger Haar

Niels Kyed

Mogens Jacobsen

Clemend Jensen

Jørgen Jensen

Ludvig Michelsen

Jens Nielsen
Hans Pedersen
Jens Jversen Ude Jørgensen
Anders Pedersen
Mads Xstensen
Jens Brødsgaard — Niels Michelsen
Peder Nielsen — — Jørgen Jensen
Hans Nielsen — — Anders Pedersen
Jver Andersen
Christen Pedersen
Jens Jørgensen nu Hans Jørgensen og Hans Jørgensen.

Forevist og tilstaaet i Sessionen
den 12. 8toabr. 1746

N: N:

N: N:
